

Predsednica Republike Slovenije

NATAŠA PIRC MUSAR

**Nagovor predsednice Republike Slovenije Nataše Pirc Musar
na slovesnosti ob podelitvi priznanja za delo na področju človekovih pravic**

Ljubljana, 10. december 2024

Velja govorjena beseda.

Spoštovana predsednika državnega zbora in državnega sveta,
spoštovani ministri,
spoštovani varuh človekovih pravic ter
nekdanji varuh in varuhinji,
cenjene gostje in cenjeni gosti.

Danes je svetovni dan človekovih pravic. Praznujemo ga od leta 1948, ko je bila na današnji dan sprejeta Splošna deklaracija človekovih pravic. In čeprav je bila sprejeta kot deklaracija, torej nezavezujoče narave, so z leti njene določbe postale običajno pravo, veljavno za prav vse države po svetu.

Na temelju Splošne deklaracije sta v naslednjih desetletjih nastala oba pakta človekovih pravic in nato še vrsta tematskih instrumentov, kot sta Konvencija OZN proti mučenju ter Konvencija zoper rasno diskriminacijo, in pa instrumentov, ki varujejo pravice posameznih skupin: žensk, otrok in invalidov. Pred nekaj leti je prav Slovenija podala pobudo za novo konvencijo OZN o pravicah starejših oseb.

Človekove pravice in temeljne svoboščine imajo za Slovenijo še poseben pomen. Slovenska država je nastala prav na podlagi civilnodružbenih prizadevanj in legitimnih zahtev za človekove pravice in temeljne svoboščine. Slovenski punk konec sedemdesetih let je skozi punkerske pesmi na svoj način govoril o pravicah in svoboščinah. Tisti, ki smo odraščali v 80ih letih prejšnjega stoletja, se spominjamo vznemirljivega civilnodružbenega brbotanja tistega časa, ki je doseglo vrhunec z množičnimi protesti proti procesu zoper četverico. Osamosvojitve Republike Slovenije, ki je sledila, je bila izraz volje prebivalcev in prebivalk Slovenije, da želimo živeti v državi, ki temelji na spoštovanju človekovih pravic.

V devetdesetih letih prejšnjega stoletja je Slovenija kot mlada država dejavno sodelovala pri pripravi in sprejemu Deklaracije o zagovornikih človekovih pravic, ki jo je Generalna skupščina OZN sprejela 9. decembra 1998.

Današnja slovesnost je namenjena prav temu: da počastimo delo zagovornikov človekovih pravic tu pri nas, v Sloveniji. Ljudje se s človekovimi pravicami ukvarjajo na različne načine. Mnogi se z njimi ukvarjajo profesionalno, nekateri po imenovanju v poslanstvo varuha človekovih pravic ali zagovornika

načela enakosti, medtem ko nevladne organizacije podpirajo civilnodružbena hotenja in opozarjajo na kršitve, ki prizadenejo skupine, potisnjene na obrobje družbenega dogajanja.

In zaradi podnebne krize je vse več tudi podnebno-okoljskih aktivistov, ki od svojih držav upravičeno zahtevajo bolj ambiciozno ukrepanje zoper podnebno in okoljsko krizo. Žal so tudi ti aktivisti prepogosto zatirani in preganjani, zadnja leta celo v državah, ki gostijo podnebna pogajanja Konference pogodbenic oziroma COP.

Včasih pa so popolnoma običajni ljudje zaradi posebnih okoliščin prisiljeni, da postanejo zagovorniki človekovih pravic. Bodisi ker so kršene njihove človekove pravice bodisi ker se postavijo v bran drugim iz svoje okolice, ki doživljajo kršitve. In današnji dan je dan teh pravih zagovornikov pravic – ljudi, ki to niso nameravali postati, pa jih je življenje v to pravzaprav prisililo.

Med predlogi za priznanje, ki smo jih prejeli, še posebej izstopata dva. Prvi za delo aktivistk in aktivistov Anhovega, ki so se dolga leta borili proti azbestu v svojem okolju, zaradi katerega so umirali in še umirajo ljudje. Njihova saga pa zaradi zdravju škodljivih izpustov sežigalnice cementarne Anhovo še ni končana.

In drugi so izbrisani, ki so se desetletja borili – ter se še borijo – za pravico biti, za pravico obstajati v naši državi. Borijo se za svoje pravice in svoboščine, vezane na status. In danes čestitam izbrisanim, vsem izbrisanim, ob prejemu letošnjega priznanja Sovica za delo na področju človekovih pravic v letu 2024.

Pred samo podelitvijo priznanja pa se veselim, da je današnji častni govorec Matjaž Hanžek, varuh človekovih pravic v letih od 2001 do 2007, ki je delo Varuha z jasno in glasno besedo povzdignil v vsem znano ter družbeno spoštovano institucijo. In verjamem, da nas vse zelo zanima, kaj nam ima gospod Hanžek povedati danes, skoraj 20 let po tem, ko je opravljal odgovorno delo varuha.

Hvala.